

Ryszard Gładysz

**ROLA ZPORR W ROZWOJU INFRASTRUKTURY
TECHNICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH
W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM**

***THE ROLE IROP OF THE TECHNICAL INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT IN THE RURAL AREAS
IN THE REGION OF ŁÓDŹ***

Streszczenie

Samorządy terytorialne, zwłaszcza na szczeblu gminnym, ze względu na brak wystarczającej ilości własnych środków finansowych, zmuszone są przy podejmowaniu działalności inwestycyjnej do poszukiwania ich na zewnątrz. Jednym z ważniejszych źródeł takiej pomocy są programy unijne przeznaczone dla Polski. Mają one na celu zmniejszenie dysproporcji w rozwoju starych i nowych członków UE.

W niniejszym artykule przedstawiono charakterystykę projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej zrealizowanych na obszarach wiejskich w województwie łódzkim w latach 2004–2008 przy dofinansowaniu ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Opis dotyczy nie tylko uzyskanych dzięki nim efektów rzeczowych ale również ekonomicznych, społecznych i ekologicznych.

Słowa kluczowe: infrastruktura techniczna, samorząd terytorialny, programy pomocowe Unii Europejskiej

Summary

Territorial self-governments, especially those at the local level, when lacking sufficient amount of own financial resources, are forced to search for external finances. Today, EU funds are one of the most important sources of this kind of

financing. These funds aim at diminishing development disparities between old and new EU members.

The aim of this paper is to characterize technical infrastructure investment project, realized in the rural areas in the region of Łódź in years 2004-2008, co-financed by The Integrated Regional Operational Programme (IROP, Polish abbreviation: ZPORR). This description includes not only material effects, but also economical, social and ecological ones.

Key words: *technical infrastructure, territorial self-government, European Union funds*

WSTĘP

Infrastruktura wiejska stanowi podstawę wszelkiej działalności gospodarczej. Poziom jej rozwoju w zasadniczym stopniu wpływa na atrakcyjność bądź nieatrakcyjność inwestycyjną poszczególnych obszarów. Jako czynnik aktywizujący postęp społeczno-gospodarczy na wsi, jest ona jednocześnie jednym z najważniejszych wyznaczników warunków życia mieszkającej tam ludności. Wyposażenie mieszkań i obejść w instalacje wodno-kanalizacyjne, gazowe, elektryczne jest elementem wyższego standardu życia, sprzyja poprawie stanu sanitarnego, higieny, zmniejszaniu uciążliwości pracy w gospodarstwach domowych, unowocześnianiu rolnictwa i intensyfikacji produkcji rolnej, a zwłaszcza produkcji zwierzęcej. Również w lepszej sytuacji znajduje się ludność wsi mających dogodne połączenie z miastami, a także posiadających różne placówki infrastruktury społecznej.

Dobre wyposażenie w infrastrukturę obszarów wiejskich stanowi także niezbędny warunek przyciągania zasobów kapitałowych, rozwoju turystyki i innych rodzajów działalności pozarolniczej. To z kolei sprzyja tworzeniu miejsc pracy poza rolnictwem i uzyskiwaniu alternatywnych dochodów przez mieszkańców. Nowe miejsca pracy i wzrost poziomu zatrudnienia sprzyjają rozwojowi infrastruktury, a tym samym dalszej poprawie warunków bytowych na wsi. Zależności pomiędzy poziomem infrastruktury a warunkami życia mają zatem charakter sprzężeń zwrotnych, w których infrastruktura częściej odgrywa rolę pierwotnego bodźca [Pięćek 2001].

Budowa, modernizacja i utrzymanie w należyтым stanie technicznych obiektów infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, zbiorczych oczyszczalni ścieków, wysypisk, gminnych dróg, ulic itp. oraz dostawy energii elektrycznej i ciepłej należą do zadań własnych władz lokalnych [Ustawa...1990]. Tempo poprawy wyposażenia infrastrukturalnego uzależnione jest zatem od aktywności tych władz, umiejętności zdobywania przez nie środków oraz mobilizowania ludności lokalnej do działania. Główną przeszkodą w realizacji większych zadań inwestycyjnych, ze względu na koszty ich realizacji, jest jednak niedostatek własnych środków finansowych w gminach. Ogranicza to

również możliwość pozyskiwania ich z zewnątrz. W województwie łódzkim, na terenach niezurbanizowanych, problem ten jest powszechny, ponieważ zdecydowana większość gmin ma charakter rolniczy.

CHARAKTERYSTYKA TERENU

Województwo łódzkie zajmuje powierzchnię 18 219 km². Pod względem administracyjnym dzieli się na 21 powiatów ziemskich i 3 grodzkie (rys. 1). Składa się na nie 18 gmin miejskich, 25 miejsko-wiejskich i 134 wiejskie.

Rysunek 1. Podział administracyjny województwa łódzkiego – powiaty
Figure 1. Administrative division of łódzkie region – districts

Prawie 94% terenu województwa to obszary wiejskie. Mieszka na nich jednak tylko 458 tys. osób, tj. 35,4% ogółu ludności, średnio 53 osoby/km² [Województwo... 2007]. Wiejska sieć osadnicza, którą tworzy 5019 miejscowości (prawie 3,5 tys. sołectw), charakteryzuje się dużym, większym niż średnio w kraju, udziałem małych jednostek osadniczych (liczących kilka do kilkunastu zagród) i rozproszeniem zabudowy. Ma to istotny wpływ na rozwój infrastruktury technicznej, ponieważ bardzo podnosi koszt jej budowy. W wielu przypadkach ze względów ekonomicznych, zwłaszcza jeżeli chodzi o kanalizację zbiorczą, inwestycje w takich rejonach są nieopłacalne. Dodatkową barierę stanowi fakt, że środki własne znajdujące się w dyspozycji tutejszych władz lokalnych, z racji rolniczego, przeważnie niskotowarowego charakteru gospodarki oraz dość słabych gleb, są w większości gmin bardzo ograniczone. W 2006 r. aż w 110 jednostkach, tj. w 69% ich ogólnej liczby, nie przekraczały one 800 zł na 1 mieszkańca (w 71 wynosiły poniżej 600 zł), przy średniej krajowej 1046 zł [Bank...]. Najwięcej takich gmin jest w powiatach: sieradzkim, wieluńskim, radomszczańskim, opoczyńskim, łęczyckim, skierniewickim, tomaszowskim i pączęzańskim. Dlatego zarówno pod względem poziomu rozwoju infrastruktury technicznej jak i jej stanu tereny te są najbardziej zaniedbane.

Z powodu niewystarczającej ilości środków własnych prawie wszystkie samorządy lokalne, planujące realizację większych zadań inwestycyjnych, są zmuszone do poszukiwania pomocy finansowej na zewnątrz. Podstawowym jej źródłem od kilkunastu lat jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który udziela preferencyjnych, niskoprocentowanych pożyczek, z możliwością ich częściowego umorzenia w przypadku terminowego i zgodnego z projektem zrealizowania przedsięwzięcia. W połowie lat 90. pojawiła się możliwość pozyskania środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, głównie z Unii Europejskiej, początkowo w ramach Programu PHARE, następnie PAOW, SAPARD, a w 2004 r. ZPORR. Zainteresowanie władz lokalnych funduszami zagranicznymi jest coraz większe, ale w rzeczywistości stosunkowo niewiele gmin wiejskich z nich dotychczas skorzystało. Wpłynęły na to przede wszystkim: konieczność zainwestowania najpierw środków własnych (co z powodu ich szczupłości wymaga zaciągnięcia pożyczki lub kredytu), brak przekonania części decydentów o opłacalności podejmowania takich działań oraz słabe przygotowanie merytoryczne pracowników samorządów zajmujących się inwestycjami i przygotowaniem wniosków o ich dofinansowanie.

ZPORR

W pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej Polska mogła liczyć na prawie 13 mld euro wspólnotowej pomocy. Środki te zostały skierowane na najważniejsze sektory objęte unijną polityką spójności, w tym m.in. na rozwój infrastruktury. Służyło temu siedem programów operacyjnych wspomagają-

cych realizację Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004–2006, z których największy jeżeli chodzi o zasoby finansowe, a także najbardziej zróżnicowanym pod względem możliwości ich wykorzystania, był Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR).

Na realizację ZPORR przeznaczono łącznie 2,96 mld euro, co stanowi 36% całkowitej wartości środków z funduszy unijnych przyznanych Polsce na lata 2004–2006, z tego województwo łódzkie otrzymało prawie 157,1 mln euro [ZPORR... 2008]. Program, na który składają się 4 priorytety, był zarządzany na szczeblu krajowym (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego), ale jego wdrażanie odbywało się głównie na poziomie regionalnym, poprzez Urzędy Marszałkowskie (identyfikacja projektów) i Wojewódzkie (audyt, monitorowanie, weryfikacja i potwierdzanie płatności).

Do korzystania z pomocy dostępnej w ramach ZPORR uprawnionych było ponad 30 rodzajów podmiotów, w tym m.in. jednostki samorządu terytorialnego. Została ona skoncentrowana na 12 obszarach tematycznych mających bezpośredni związek z poprawą konkurencyjności polskich regionów i tworzeniem warunków dla stałego i równomiernego rozwoju kraju.

Preferowane były duże projekty – w przypadku gospodarki wodno-ściekowej o wartości minimum 2 mln euro, a pozostałych zadań infrastrukturalnych o wartości minimum 1 mln euro. Dofinansowywano też mniejsze inwestycje, o oddziaływaniu lokalnym, na terenach wiejskich i w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców), wykonywane przede wszystkim w gminach i powiatach o niskich dochodach na mieszkańca i wysokiej stopie bezrobocia.

Realizacja projektów dotyczących infrastruktury technicznej odbywała się w ramach priorytetu pierwszego „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów” (Działanie 1.1 – Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego oraz 1.2 – Infrastruktura ochrony środowiska) i trzeciego „Rozwój lokalny” (Działanie 3.1 – Obszary wiejskie i 3.2 – Obszary podlegające restrukturyzacji). Były one finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Beneficjenci mogli uzyskać z tego źródła pomoc w wysokości do 75% kosztów kwalifikowanych zadania oraz dodatkowo, ze środków budżetu państwa, do 10% w priorytecie pierwszym i do 25% w trzecim.

REALIZACJA ZPORR W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Na inwestycje związane z budową i modernizacją infrastruktury technicznej realizowane przy udziale środków ze ZPORR województwo łódzkie otrzymało kwotę 88,1 mln euro, w tym na Działanie: 1.1 – 42,1 mln, 1.2 – 20,0 mln, 3.1 – 20,0 mln, 3.2 – 6,0 mln.

Nabór wniosków o dofinansowanie odbył się zasadniczo w 2004 r., w dwóch turach. W pierwszej rundzie aplikacyjnej, w czerwcu, na liście rankin-

gowej znalazły się 54 projekty, z których 30 dotyczyło budowy i modernizacji dróg (z tego 26 na wsi), 23 gospodarki wodno-ściekowej (z tego 16 na wsi), 1 rekultywacji składowiska odpadów. W drugiej turze naboru, od 22 października do 12 listopada, złożono w Urzędzie Marszałkowskim 222 wnioski dotyczące infrastruktury technicznej, z tego, po weryfikacji formalnej i merytorycznej, wybrano do dofinansowania 44. Zdecydowana większość z nich – 38 – dotyczyła modernizacji i rozbudowy regionalnego układu transportowego (z tego 26 na wsi), a tylko 6 gospodarki wodno-ściekowej (w tym 3 na wsi). Dla Działania 1.1 odbył się uzupełniający, trzeci nabór wniosków, w lipcu 2005 r. Wpłynęło ich wtedy 41, z których do dofinansowania wybrano 14 (10 z nich dotyczyło inwestycji na terenach nieurbanizowanych a 4 w miastach). W 2006 i 2008 r. Zarząd Województwa Łódzkiego zatwierdził dodatkowo listy rezerwowe projektów. Znalazły się na nich te, które pomyślnie przeszły weryfikację w drugiej turze naboru ale nie otrzymały dofinansowania z powodu braku pieniędzy (prawie 50 wniosków). Część z nich, w wyniku powstania dodatkowych środków z tytułu oszczędności przetargowych oraz różnic kursowych, została później skierowana do Wojewody celem podpisania umowy o dofinansowanie.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

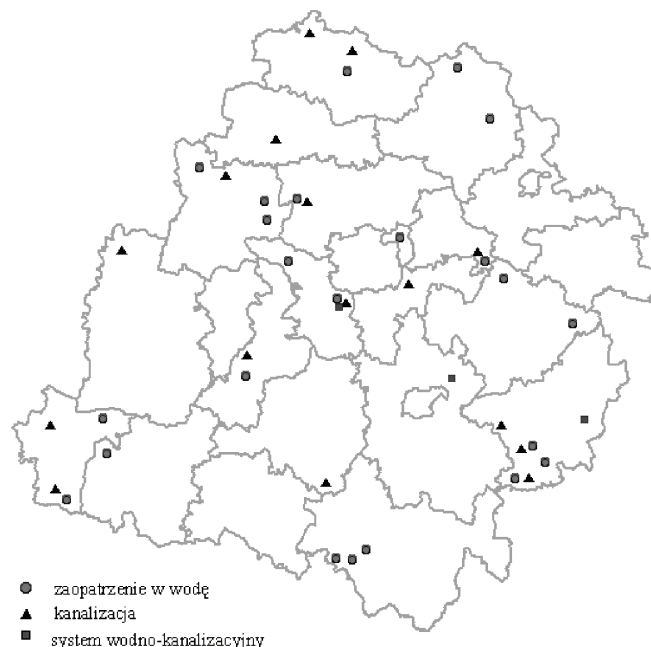
Ostatecznie w dziedzinie gospodarka wodno-ściekowa w Instytucji Pośredniczącej ZPOOR w Łodzi (Urzędzie Wojewódzkim) podpisane zostały 42 umowy i decyzje dotyczące realizacji projektów inwestycyjnych na terenach wiejskich (39 do końca 2007 r. i 3 dodatkowe w 2008 r.)¹. Wśród nich 23 dotyczą zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowej, ujęć wody i stacji jej uzdatniania), 16 kanalizacji i oczyszczalni ścieków, 3 systemu wodno-kanalizacyjnego (rys. 2). Beneficjentami zostali: Związek Gmin Regionu Kutnowskiego i 29 gmin, z których siedem otrzymało dofinansowanie na 2 zadania inwestycyjne a trzy (Ksawerów, Radomsko i Żarnów) na 3 przedsięwzięcia [Projekty... 2008]. Najwięcej jest ich z powiatów: opoczyńskiego, kutnowskiego, poddębickiego i wieruszowskiego (tab. 1).

Pierwsze płatności zostały dokonane w 2005 r. Do końca 2008 r. wszystkie projekty zostały zakończone pod względem rzeczowym oraz rozliczone a beneficjenci otrzymali przyznane środki.

Ustalona w podpisanych umowach wielkość dofinansowania ze ZPORR miała pierwotnie wynosić łącznie 54 957,7 tys. zł. Ale po ostatecznym rozliczeniu inwestycji w kilkunastu przypadkach obiecane kwoty uległy zmniejszeniu i zamknęła się ona na poziomie 53 402,7 tys. zł.

Oprócz środków ze ZPORR 24 projekty uzyskały pomoc finansową z budżetu państwa w łącznej wysokości 2623,9 tys. zł.

¹ Na terenach miejskich przy udziale środków ze ZPORR zrealizowano 11 projektów.

Rysunek 2. Gospodarka wodno-ściekowa – projekty zrealizowane w ramach ZPORR na obszarach wiejskich województwa łódzkiego (źródło: opracowanie własne)
Figure 2. Water-sewage system development – projects co-financed by IROP in the rural areas of łódzkie region (source: own elaboration)

Efekty rzeczowe charakteryzowanych projektów przedstawia tabela 1. W zakresie zaopatrzenia w wodę są nimi: 119,75 km sieci wodociągowej rozdzielczej (w tym 2,15 km w Wolborzu zbudowanej w celu zastąpienia starej, azbestocementowej), 969 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych, 3 nowe stacje uzdatniania wody i modernizacja 13 oraz 2 ujęć. Dostęp do wody bieżącej otrzymali mieszkańcy 41 miejscowości wiejskich a w 5 nastąpiła rozbudowa wodociągu. Natomiast w ramach gospodarki ściekowej zbudowano 6 zbiorczych oczyszczalni ścieków (w: Jeżowie, Mniszkowie, Marzeninie gm. Sędziejowice, Galewicach, Goszczanowie i Paradyżu) a 2 rozbudowano (w Mroczkowie Gościnnym gm. Opoczno i Łękińsku gm. Kleszczów). Dzięki temu zdolność oczyszczania ścieków wzrosła o 1650 m³/dobę. Oprócz tego przybyły 193 oczyszczalnie przyzagrodowe o przepustowości od 0,5 do 1,5 m³/dobę² obsługujące 199 gospodarstw oraz wykonano i przekazano do eksploatacji 137,54 km sieci kanalizacyjnej i 2442 przykanaliki. Kanalizacja zbiorową objęte zostały 24 miejscowości a w 3 nastąpiła jej rozbudowa.

² Na terenie gmin: Łęczycza – 72 szt., Parzęczew pow. zgierski – 69 szt., Strzelce pow. kutnowski – 25 szt. i Wartkowice pow. poddębicki – 27 szt.

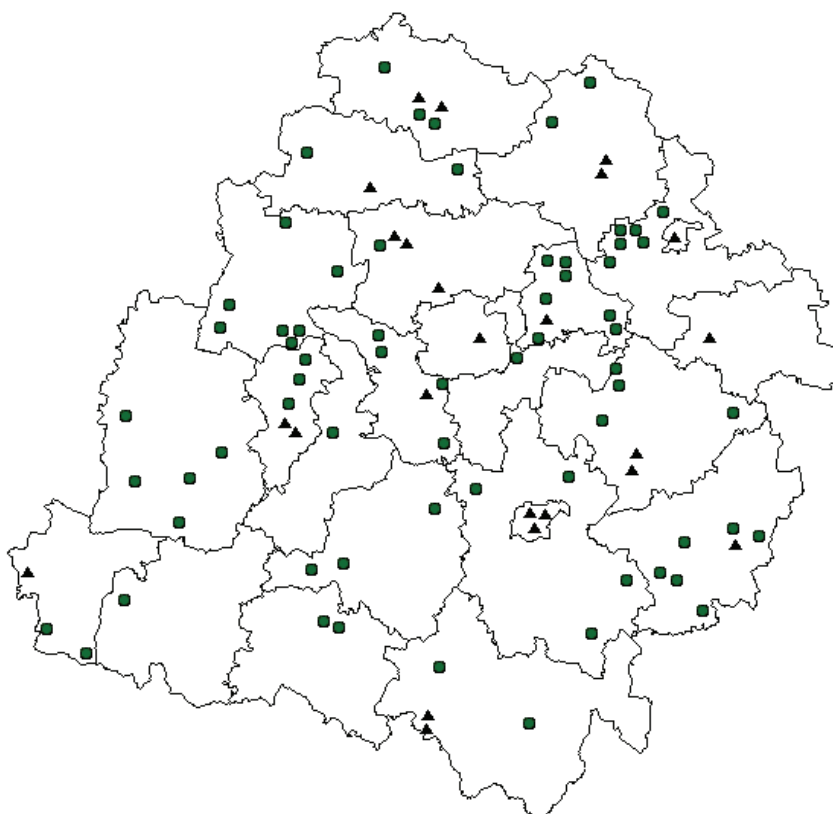
Tabela 1. Efekty rzeczowe projektów zrealizowanych w ramach ZPORR na wsi w województwie łódzkim**Table 1.** Material effects of project co-financed by IROP in the rural areas of the Łódź region

Powiaty	Liczba		Efekty rzeczowe								
	gmin uczestniczących w Programie	realizowanych projektów	Sieć wodociągowa km	Przyłącza do budynków mieszkalnych szt.	Stacje uzdatniania wody		sieć kanalizacyjna km	przykanaliki szt.	Zbiorecze czyszczalnie ścieków		Oczyszczalnie przydomowe szt.
					nowe szt.	rozbudowane i zmodernizowane			nowe szt.	rozbudowane szt.	
OGÓŁEM	30	43	119,75	959	3	15	137,54	2442	6	2	193
bełchatowski	1	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–
brzeziński	1	2	2,50	20	–	–	5,05	90	1	–	–
kutnowski	3	3	–	–	–	1	33,98	762	–	–	25
łaski	1	2	–	–	–	1	5,66	140	1	–	–
łęczycki	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	72
łowicki	2	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
łódzki wschodni	2	2	–	–	–	1	0,85	35	–	–	–
opoczyński	4	7	75,75	699	–	3	58,33	908	2	1	–
pabianicki	2	4	1,36	–	–	3	2,60	115	–	–	–
piotrkowski	1	1	2,15	–	–	–	2,20	32	–	–	–
poddębicki	3	5	21,98	142	–	3	–	1	–	–	27
radomski	1	3	3,34	29	–	–	–	–	–	–	–
sieradzki	1	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–
tomaszowski	2	2	1,74	–	–	2	–	–	–	–	–
wieluński	1	1	5,45	23	–	–	–	–	–	–	–
wieruszowski	3	4	5,48	46	1	–	28,87	359	1	–	–
zgierski	1	2	–	–	1	–	–	–	–	–	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Wojewódzkiego i od beneficjentów.
Source: own elaboration, based on data from Łódź Voivodship Office and from beneficiaries.

DROGI

W działaniu 1.1 – Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego zostało zawartych w województwie łódzkim ogółem 91 umów na dofinansowanie projektów inwestycyjnych ze środków ZPORR, z których 90 dotyczyło dróg, w tym 66 na terenach niezurbanizowanych i 24 w miastach (rys. 3), a 1 Łódzkiego Tramwaju Regionalnego.

Rysunek 3. Projekty dotyczące dróg zrealizowane w ramach ZPORR w województwie łódzkim (źródło: opracowanie własne na podstawie: *Album projektów... 2008*)

Figure 3. Projects concerning investment in road system co-financed by IROP of łodzkie region (source: own elaboration on the base of: *Album ... 2008*)

Beneficjentami przedsięwzięć dotyczących infrastruktury drogowej na obszarach wiejskich zostali: Województwo Łódzkie (3 inwestycje), 11 powiatów (16 projektów, w tym pow. sieradzki 4), Związek Gmin Regionu Kutnowskiego

(1 projekt) oraz 35 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich (46 działań), z których Dmosin pow. brzeziński, Maków pow. skierniewicki i Zadzim pow. poddębicki otrzymały pomoc na 3 projekty. Zapisana w umowach, łączna kwota dofinansowania dla beneficjentów to prawie 112 570,0 tys. zł. Jednak ostatecznie, po końcowym rozliczeniu przekazano im 112 497,2 tys. zł.

Pracami inwestycyjnymi objętych zostało ogółem 119 odcinków dróg o łącznej długości 296,66 km, w tym: 3 krajowych (17,2 km), 20 powiatowych (84,2 km) i 96 gminnych (195,19 km).

W przypadku dróg wojewódzkich prace polegały na położeniu nowej nawierzchni bitumicznej, modernizacji poboczy oraz zbudowaniu wiaduktu nad torami PKP (w Kutnie).

Na drogach powiatowych, według danych z realizacji projektów, przeprowadzono poszerzenie 9 odcinków jezdni (razem 39,0 km), przebudowę istniejącej nawierzchni bitumicznej i poboczy, a na 2 odcinkach z tłuczni wykonano dywanik asfaltowy. Dzięki temu zwiększyła się ich nośność. W kilku miejscowościach położono nowe chodniki (8,0 km) i zmodernizowano istniejące (11,2 km). Wybudowano także 15 skrzyżowań (a 23 zmodernizowano), 24 urządzenia bezpieczeństwa ruchu, 29 przejść dla pieszych (a 29 zmodernizowano), 2 parkingi, 11 zatok autobusowych (i 4 zmodernizowano). W gm. Andrespol (pow. łódzki wschodni) powstała ścieżka rowerowa o długości 2,7 km.

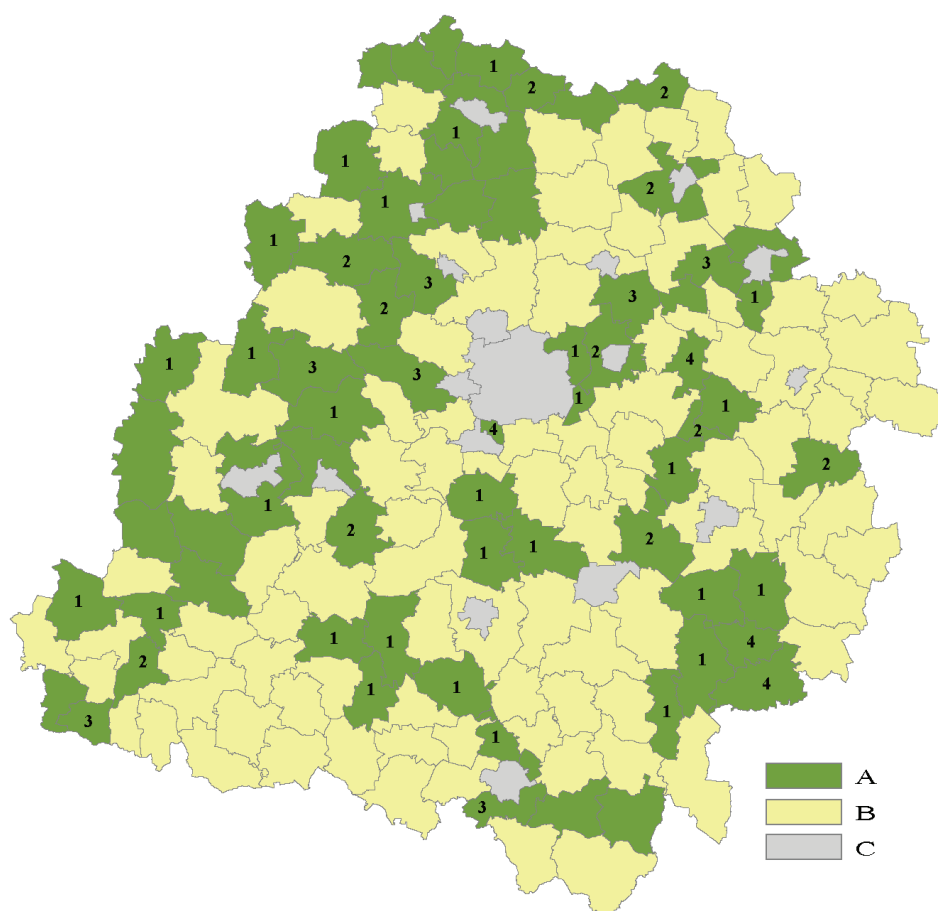
Modernizacja dróg gminnych polegała najczęściej na zbudowaniu całkowicie nowej jezdni o nawierzchni bitumicznej lub z betonu asfaltowego w miejscu dotychczasowej drogi piaszczysto-żwirowej lub żuźlowej. Tylko na 21 odcinkach prace polegały na położeniu nowej warstwy ścierniej (razem ok. 63,2 km, najwięcej w gm. Maków pow. brzeziński, Skierniewice i Szczerców), przy czym 3 z nich jednocześnie (8,9 km) poszerzono, a na 2 odcinkach w powiecie opoczyńskim powierzchnię z masy bitumicznej wykonano na istniejącej podbudowie z kruszywa (razem 14,2 km). Zmodernizowano też 32 skrzyżowania oraz zbudowano 1 nowe i 7 zatok autobusowych. Przy zmodernizowanych drogach, łączących lub przebiegających łącznie przez 132 miejscowości wiejskie, powstało 62,3 utwardzonych poboczy (a 78,2 km zmodernizowano), 3,4 km sieci kanalizacyjnej deszczowej, odtworzono rowy i ustawiono pionowe znaki drogowe. W kilkunastu wsiach położono chodniki (razem 9,0 km) lub je zmodernizowano (14,7 km). W Dzierzkowicach gm. Łubnice i w gm. Szczerców powstały ścieżki rowerowe (razem 4,6 km).

PODSUMOWANIE

Powyższy opis potwierdza znaczącą rolę ZPORR w realizacji projektów infrastrukturalnych w województwie łódzkim. Przy wsparciu finansowych z tego źródła, na obszarach wiejskich, zrealizowanych zostało w latach 2004–2007 łącznie 108 przedsięwzięć w zakresie infrastruktury technicznej o wartości 242,0 mln zł, w tym udział dofinansowania z Programu wyniósł prawie 165,9 mln zł,

tj. 68,5%, pomoc z budżetu państwa 8,7 mln zł (3,6%), środki własne beneficjentów 67,4 mln zł (27,9%).

Prace inwestycyjne przeprowadzono, w różnym zakresie rzeczowym, na terenie prawie wszystkich powiatów (poza rawskim), w 67 spośród 159 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich (rys. 4). Inwestorzy to: województwo, 11 powiatów, Związek Gmin Regionu Kutnowskiego i 50 samorządów lokalnych.

Rysunek 4. Obszary wiejskie województwa łódzkiego na których powstały obiekty infrastruktury technicznej dofinansowane ze ZPORR (źródło: opracowanie własne)

(A – gminy objęte Programem, liczba oznacza projekty zrealizowane przez samorząd lokalny, B – pozostałe gminy wiejskie, C – obszary miejskie)

Figure. 4. Rural areas of lodzkie region with technical infrastructure project co-financed by IROP (source: own elaboration) (A – communities that used financial resources from IROP, the number reflects projects realized by local self-governments, B – other rural communities, C – urban areas)

Wśród samorządów lokalnych największą skutecznością w zdobywaniu środków unijnych i uzyskanymi efektami wykazały się gminy z powiatów: opoczyńskiego (głównie Opoczno i Żarnów – po 4 projekty), brzezińskiego (zwłaszcza Jeżów – 4 i Dmosin – 3), poddębickiego (najwięcej Zadzim – 3) i pabianickiego (Ksawerów – 4 i Lutomiersk – 3). W innych powiatach po 3 projekty zrealizowały: Maków (skierniewicki), Łubnice (wieruszowski), Parzęczew (zgierski) i Radomsko (rys. 4 i tab. 2).

Tabela 2. Projekty infrastrukturalne zrealizowane na wsi w ramach ZPOOR przez gminy

Table 2. Infrastructural projects realised in the rural areas and co-financed by IROP by the communes

Powiaty	Liczba				
	gmin ogółem	uczestniczących w ZPOOR	zrealizowanych przez nie projektów	w tym dotyczących	
				gospodarki wodnej i ściekowej	dróg
OGÓLEM	159	50	87	41	46
bełchatowski	7	4	4	1	3
brzeziński	4	3	9	2	7
kutnowski	10	2	2	2	–
łaski	5	1	2	2	–
łęczycki	7	2	2	1	1
łowicki	9	2	4	2	2
łódzki wschodni	6	2	2	2	–
opoczyński	8	5	12	7	5
pabianicki	5	3	8	4	4
pajęczański	8	1	1	–	1
piotrkowski	11	4	5	1	4
poddębicki	6	5	9	4	5
radomszczański	13	2	4	3	1
rawski	5	–	–	–	–
sieradzki	10	2	2	1	1
skierniewicki	9	2	4	–	4
tomaszowski	10	4	6	2	4
wieluński	10	1	2	1	1
wieruszowski	7	3	5	4	1
zduńsko wolski	3	1	1	–	1
zgierski	6	1	3	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Wojewódzkiego
Source: own elaboration on the base of data from Łódź Voivodship Office

Wynikiem realizacji przedstawionych przedsięwzięć są nie tylko efekty rzeczowe. Spowodowała ona w gminach beneficjentach poprawę warunków życia ludności i poziomu optymizmu społecznego. Przyczyniła się do wyposażania mieszkań w instalacje, poprawy higieny i stanu środowiska. Umożliwiła połączenie z siecią dróg wyższego rzędu oraz ważnymi z punktu gospodarczego miejscowościami, siedzibą gminy, szkołami, zakładami pracy. Nośność dróg została ujednolicona i doprowadzona do wymogów normatywnych. Poprawiły się stan bezpieczeństwa i komfort ruchu. Zwiększyła się dostępność obszaru dla ruchu turystycznego. Wzrosła wartość terenów inwestycyjnych. Zmniejszył się dystans cywilizacyjny między wsią i miastem, podniosła konkurencyjność tych obszarów i stworzyła szansę do podwyższonej aktywności gospodarczej.

BIBLIOGRAFIA

- Album projektów infrastrukturalnych ZPOOR*, Urząd Marszałkowski w Łodzi, Łódź 2008.
Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl.
Pięcek B., 2001, *Rozwój infrastruktury na wsi a warunki życia ludności wiejskiej*, Wieś i Rolnictwo, 1.
Projekty realizowane w ramach ZPORR. Województwo łódzkie – na dzień 31.03.2008, www.zporr.gov.pl/Projekty.
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity), Dz. U. Nr 13/1996, poz. 74.
Województwo łódzkie – podregiony, powiaty, gminy. Urząd Statystyczny w Łodzi. Łódź 2007.
ZPORR zmiany w regionach, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.

Dr Ryszard Gładysz
Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska
Uniwersytet Łódzki
ul. Rewolucji 1905 r. nr 39; 90–214 Łódź
gladysz@uni.lodz.pl, tel. (042) 6355325, lub 609050335

Recenzent: *Prof. dr hab. Zdzisław Wójcicki*